

CULTURA I ECONOMIA #1

**Pressupostos de Cultura dels municipis de la província de
Barcelona. Any 2008**

Nota preliminar

A continuació trobareu una petita anàlisi de la distribució del pressupost de cultura dels municipis de la província. S'ha treballat amb les dades de tots els municipis que han lliurat aquesta informació al Servei d'Informació Econòmica de la Diputació (SIEM), que ha estat la font de les dades.

Es tracta, concretament, de la partida 451 *Promoció i Difusió de la cultura* dels pressupostos locals, que, fins l'any 2009, era la partida destinada a recollir les despeses en cultura. A partir de l'any 2010 s'ha començat a aplicar una nova nomenclatura per als pressupostos públics.

Ara bé, tot i existir aquesta partida, que juntament amb la resta de partides pressupostàries serveix de marc general en la definició dels pressupostos, no hi ha una llei que reguli l'elaboració dels pressupostos dels ens locals, de manera que cada ajuntament ho fa segons uns criteris propis. Això dificulta la comparabilitat entre uns i altres.

Així doncs, partim de la hipòtesi que totes les despeses generades per les regidories de cultura dels municipis s'imputen a la partida 451, tot i saber que no sempre és així, i que, tot i que cada vegada ens hi acostem més, encara hi ha municipis que centralitzen el còmput d'algunes despeses de les regidories als comptes globals de l'ajuntament. És el cas d'aspectes com la neteja d'equipaments o altres tasques desenvolupades per la brigada municipal, o de vegades fins i tot les despeses de personal.

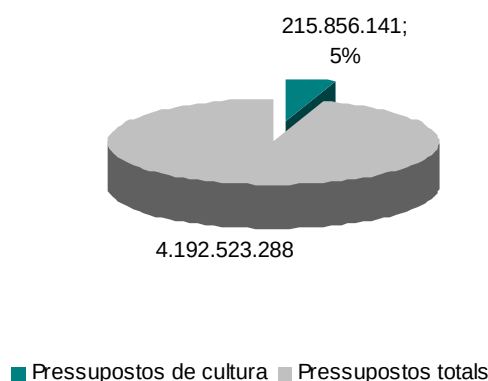
Comptem amb els pressupostos de cultura –la partida 451- de 256 municipis de la província, que representen un 82,6% dels municipis i un 95% dels habitants de la província (descomptant els de Barcelona). Disposem del 100% dels pressupostos dels municipis amb més de 20.000 habitants. Els municipis de menys de 5.000 habitants no tenen l'obligació de presentar els seus comptes al Servei d'Informació Econòmica Municipal.

Finalment, cal esmentar el fet que, en el moment de realitzar aquesta anàlisi, els Servei d'informació Econòmica Municipal encara no disposava de la consolidació dels pressupostos globals dels municipis. Cal tenir en consideració, per tant, que les xifres dades poden variar lleugerament en el moment que es porti a terme aquesta consolidació.

La despesa en cultura dels municipis de la província de Barcelona

L'any 2008, els municipis de la província de Barcelona van dedicar més de dos-cents milions d'euros a la promoció i la difusió de la cultura, uns 13 més que l'any anterior. Aquesta suma representa un 5% de la despesa global d'aquests ajuntaments. El percentatge de la despesa en cultura respecte al total de la despesa d'una administració és un reflex de la importància que es dona als béns i serveis culturals.

Gràfic 1. Pressupostos de cultura i globals dels municipis de la província de Barcelona. Any 2008

Si comparem aquesta proporció amb la relació entre la despesa en cultura i la despesa total a d'altres administracions públiques de l'any 2007 -vegeu taula 1- trobem que, en primer lloc, la despesa en cultura dels municipis de la província de Barcelona és totalment equiparable a la de les administracions locals de l'estat en la seva globalitat (cal remarcar que la categoria "Administració Local" de la taula no es refereix únicament als municipis sinó que inclou també les diputacions i els consells insulars).

Per una altra banda, es posa de manifest que és justament l'Administració local la que dedica una part més important del pressupost a la cultura –al voltant d'un 5%- mentre que aquesta despesa no arriba a l'1,5% de la despesa total de les Comunitats Autònomes i representa només un 0,5% del pressupost de l'Administració General de l'Estat. El govern central té unes atribucions en cultura reduïdes si es comparen amb les d'altres països, donat que les competències estan transferides a les comunitats autònomes.

Taula 1. Despesa en cultura de l'Administració Local, les Administracions Autonòmiques i l'Estat. Any 2007

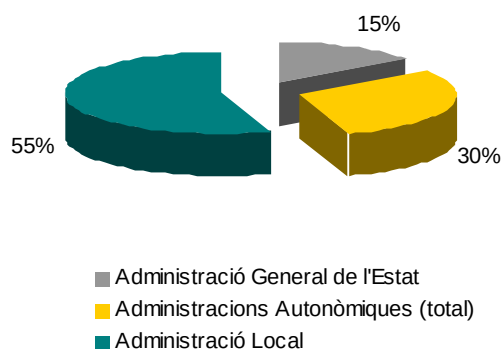
	Despesa total en cultura	% de la despesa total
Administració General de l'Estat	990.823.000	0,5%
Administracions Autonòmiques	1.976.378.000	1,22%
Administració Local*	3.613.668.000	5,06%

*Les dades de l'Administració Local són provisionals i inclou les subfuncions 451 Promoció i difusió de la cultura, i 453 Arqueologia i protecció del patrimoni històric-artístic.

Font: Ministeri de Cultura, Ministeri d'Economia i Hisenda.

A nivell de Catalunya, la Generalitat va dedicar, l'any 2007, 388.312.000€ a la cultura, xifra que va representar un 1,36% del seu pressupost global. D'aquesta manera, la despesa en cultura de la Generalitat es situa, en termes relatius, lleugerament per damunt de la mitjana dels governs autonòmics de l'Estat.

Gràfic 2 Despesa en cultura de l'Administració General de l'Estat, les Administracions Autonòmiques i l'Administració Local a Espanya. Any 2007

La despesa total en cultura de les Administracions públiques de l'Estat Espanyol es reparteix de la següent manera: un 55% recau en mans de l'Administració local, un 30% la fan els governs autonòmics, i només un 15% correspon a l'administració general de l'Estat, és a dir, el Ministeri de Cultura. Les Administracions locals, formades per ajuntaments i diputacions, assumeixen més de la meitat de la despesa en cultura a l'Estat Espanyol. La despesa de les administracions locals es reparteix aproximadament de la següent manera: un 85% correspon als ajuntaments, i un 15% és realitzada per les diputacions, consells insulars i altres ens locals.

En termes absoluts, aquesta xifra supera els 3.500 milions d'euros, un 5,06% de la despesa total de les corporacions locals. La proporció del pressupost global dedicat als béns i serveis culturals per l'administració local ha anat creixent progressivament els darrers anys, passant d'un 4,33% de l'any 2000 a un 5,06% l'últim any del qual disposem de dades, el 2007. No obstant això, l'any 2003 aquesta xifra es va situar al seu nivell més elevat –un 5,19%–, per caure més de mig punt amb la crisi

del 2004. Probablement, si disposéssim de les dades dels darrers dos anys, trobaríem una nova davallada deguda a la crisi econòmica actual.

Taula 3. Evolució de la despesa en cultura sobre el pressupost total de l'Administració Local del conjunt d'Espanya i de la província de Barcelona

		Administració local Espanya	Administració local província de Barcelona
	2000	4,33%	-
	2001	-	5,7%
	2002	-	5,8%
	2003	5,19%	5,7%
	2004	4,56%	5,7%
	2005	4,96%	5,4%
	2006	4,99%	5,4%
	2007	5,06%	5,9%
	2008	-	6,1%

Notes:

- Les dades de 2007 de l'Administració Local espanyola són provisionals
- Als pressupostos de les administracions locals espanyoles s'inclouen les subfuncions 451 *Promoció i difusió de la cultura*, i 453 *Arqueologia i protecció del patrimoni històric-artístic*. Als pressupostos de cultura dels municipis de la província s'inclou únicament la partida 451.
- Les dades de l'administració local de la província de Barcelona inclouen els pressupostos de cultura dels municipis i de Diputació de Barcelona

Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Cultura i del Server d'Informació Econòmica Municipal de Diputació de Barcelona.

A la província de Barcelona el percentatge de recursos dedicats a la cultura al llarg de la darrera dècada supera la mitjana espanyola d'entre mig punt i un punt percentual. La seva evolució ha estat gairebé paral·lela a la observada per al conjunt de l'Estat Espanyol: ha experimentat un creixement moderat entre els anys 2001 i 2008, passant de representar una mitjana del 5,7% dels pressupostos municipals a representar el 6,1%. De la mateixa manera que succeeix al conjunt de l'Estat Espanyol, s'observa una lleugera davallada entre els anys 2003 i 2007, any que es tornen a assolir els nivells de 2002.

Despesa en cultura per trams de població

Fixem-nos ara en la distribució de la despesa en funció del nombre d'habitants dels municipis, i en el percentatge que, en cada franja poblacional, representa la despesa en cultura respecte a la despesa global dels municipis analitzats:

Taula 6. Esforç municipal en cultura respecte al total, per trams de població. Municipis de la província de Barcelona, any 2008

	Pressupost Cultura	Pressupost Total	Pressupost Cultura / Pressupost Total
< 5.000	17.562.827,50	281.073.999,22	6,2%
5.000 - 20.000	57.774.278,80	919.435.840,96	6,3%
20.000 - 50.000	56.641.048,49	953.500.800,99	5,9%
50.000 - 100.000	48.731.843,78	984.998.173,29	4,9%
> 100.000	35.146.142,86	1.053.514.473,01	3,3%
TOTAL	215.856.141,43	4.192.523.287,47	5,1%

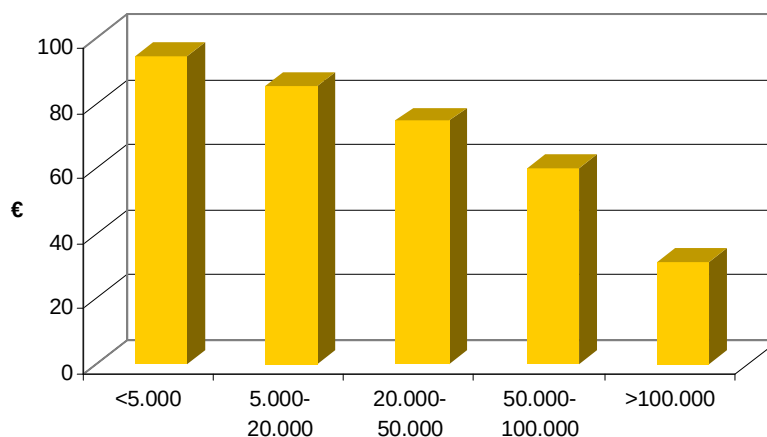
Elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Tal i com hem vist amb anterioritat, l'any 2008 els municipis de la província de Barcelona van dedicar, globalment, un 5,1% del seu pressupost a la cultura. Tanmateix, aquestes xifres varien en funció de la grandària dels municipis.

Els municipis on la despesa en cultura és major en relació a la despesa total són els que tenen menys de 20.000 habitants, que hi dediquen més d'un 6% del seu pressupost global. En l'altre extrem, trobem els municipis de més de 100.000 habitants, per als quals aquest l'esforç es redueix fins a un 3,3%. Aquesta progressió "a la baixa" de la despesa en cultura en relació inversa al nombre d'habitants dels municipis s'explica per la proporció entre els costos fixos i els variables dels serveis, i sobretot dels equipaments culturals, que, tan sols pel fet d'estar oberts, representen una despesa molt important per als ajuntaments, i en canvi la despesa addicional per cada usuari és molt reduïda. D'aquesta manera, per als municipis grans resulta molt més fàcil "amortitzar" els recursos destinats a la cultura.

Succeeix el mateix si ens fixem en la despesa en cultura per habitant: decreix clarament a mesura que s'incrementa el nombre d'habitants dels municipis, de manera que la despesa per habitant dels municipis petits –de menys de 5.000 habitants i de 5.000 a 20.000- gairebé triplica la dels municipis que tenen més de 100.000 habitants. Una vegada més, el volum de població de les ciutats fa que la seva despesa en cultura quedi molt més repartida que no pas als pobles petits i mitjans. El salt més important es produeix justament en el salt de municipis petits i mitjans a municipis grans: així doncs, la despesa mitjana per habitant dels municipis de menys de 100.000 habitants és de 78,6€, mentre que per als municipis més grans la despesa és de 31,5€ per habitant. Dos de cada tres habitants de la província –exclosa la ciutat de Barcelona- viuen en municipis de menys de 100.000 habitants.

Gràfic 3: Despesa en cultura per habitant, segons trams de població. Any 2008

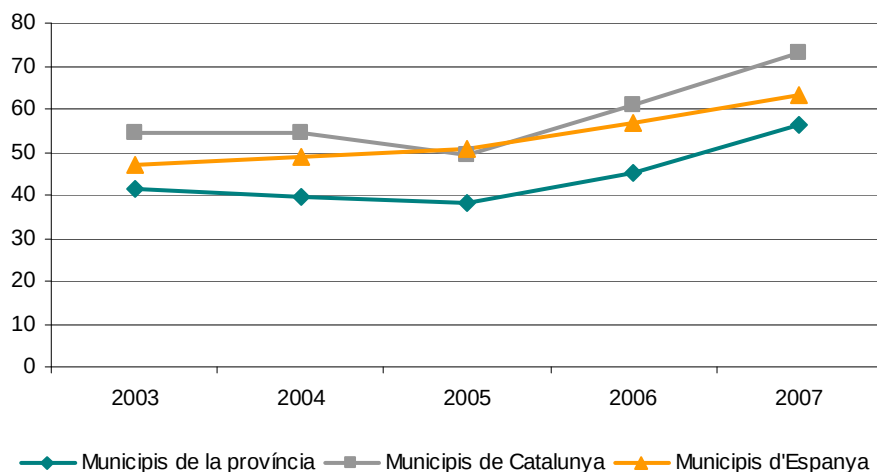
En termes globals, els municipis de la província van invertir, l'any 2008, una mitjana de 61,6€ en cultura per cada ciutadà o ciutadana, gairebé un 10% més que el 2007, amb una despesa mitjana de 56,3€. Des de l'any 2001, la despesa en cultura per habitant ha anat creixent progressivament, per passar dels 33€ l'any 2001 als 61,6€ l'últim any per al que disposem de dades, el 2008. Entre els anys 2004 i 2005 va haver-hi un lleuger descens.

Si posem aquestes dades en relació amb les del municipis de les quatre províncies catalanes i amb els del conjunt de l'Estat Espanyol –vegeu gràfic 4-, trobem que la despesa mitjana en cultura per habitant dels municipis de la província de Barcelona és inferior a la dels municipis de la resta de Catalunya i als espanyols. Aquest fenomen s'explica, possiblement, per l'elevada proporció que hi ha a la província de municipis mitjans i grans, en els quals, tal i com hem vist anteriorment, l'esforç inversor queda molt més repartit que no pas als municipis petits: el nombre mitjà d'habitants de les poblacions de la província de Barcelona dels quals disposem de dades pressupostàries era, l'any 2007, de 16.399 habitants, mentre que el conjunt de municipis catalans tenien una mitjana de 7.622 habitants, i els espanyols, 5.775. La grandària dels municipis de la província –dels quals disposem de dades-, per tant, duplica la mitjana catalana i gairebé triplica la mitjana espanyola.

La major despesa en cultura per habitant la fan, en el seu conjunt, els municipis de Catalunya. Només hi ha un any, el 2005, on aquesta despesa cau fins a situar-se al mateix nivell que la del conjunt de l'estat espanyol, per tornar-se a recuperar els anys següents. Als municipis de la província s'aprecia una davallada paral·lela el mateix any 2005.

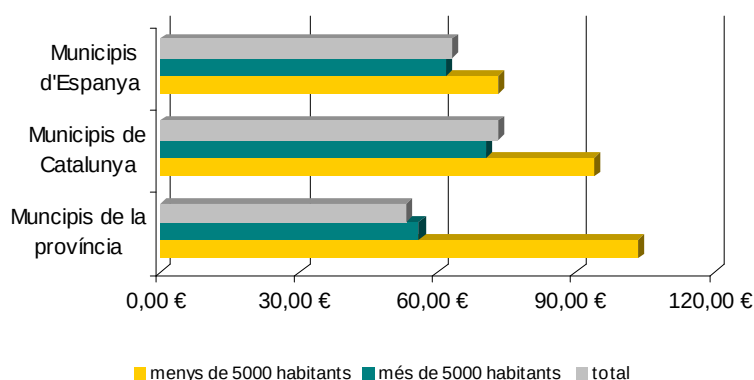
Al marge de les quantitats específiques, tal i com mostra el gràfic 4, els tres conjunts d'administracions comparats (municipis de la província, de Catalunya i d'Espanya) han tingut una evolució essencialment a l'alça pel que fa a la despesa en cultura per habitant: en tots tres casos el creixement ha estat, entre els anys 2003 i 2007, al voltant del 35%.

Gràfic 4 Despesa en cultura per habitant dels municipis de la província de Barcelona, de Catalunya i d'Espanya

Fixem-nos, a continuació, en la despesa en cultura per habitant dels municipis de la província de Barcelona, de Catalunya i d'Espanya en funció de la seva grandària (vegeu gràfic 5). En aquest cas, són els municipis de la província de Barcelona de menys de 5.000 habitants els que fan un major esforç en cultura. A l'altre extrem, es situen els municipis mitjans i grans de la mateixa província. Al conjunt de Catalunya les disparitats entre la despesa en cultura dels municipis més petits i la resta no són tan acusades com hem vist per a la província, i a l'Estat Espanyol ho són encara menys: així com a la província de Barcelona els municipis de menys de 5.000 habitants tenen una despesa en cultura que duplica la dels municipis mitjans i grans, en el cas de l'Estat Espanyol la diferència entre uns i altres és només d'un 15% (73€ per habitant als municipis de menys de 5.000 habitants front a 61,80€ als de més de 5.000).

Gràfic 5 Despesa en cultura per habitant. Municipis de la província de Barcelona, de Catalunya i d'Espanya, 2007

Despesa en cultura per capítols del pressupost

Dividim ara el pressupost dels municipis analitzats en funció dels diferents capítols de la despesa. Recordem abans, però, el contingut de cadascun dels capítols:

- Capítol I: remuneracions del personal
- Capítol II: despeses de béns corrents i serveis
- Capítol III: despeses financeres
- Capítol IV: transferències corrents
- Capítol VI: inversions reals
- Capítol VII: transferències de capital
- Capítol VIII: actius financers
- Capítol IX: passius financers

Els capítols I, II i IV corresponen a la despesa corrent, és a dir, aquella generada per l'activitat diària de les àrees de cultura dels ajuntaments: pagament de sous al personal, programació, contractació de serveis, manteniment dels equipaments, transferències a entitats i altres agents culturals, etc. Els capítols VI i VII recullen la despesa de capital, i la despesa financera es comptabilitza als capítols III, VIII i IX dels pressupostos. Excepte en casos excepcionals, els pressupostos de cultura no tenen actius ni passius financers.

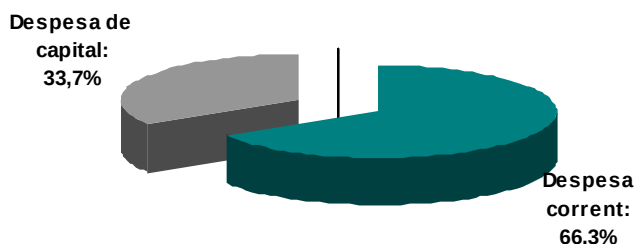
L'any 2008, el gruix de la despesa dels municipis de la província de Barcelona es va centrar en la despesa corrent (66%) i, en menor mesura, la de capital (34%), que, tal i com veurem més endavant, correspon essencialment a inversions reals (capítol VI dels pressupostos).

Taula 9. Distribució de la despesa: corrent, d'inversió i financera. Any 2008

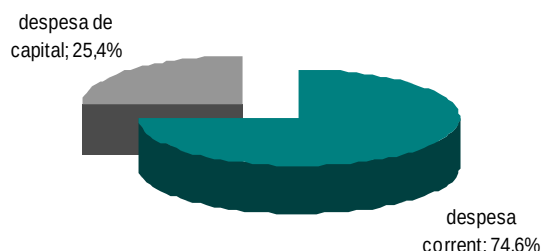
	Pressupost Cultura	Distribució en %
Despesa corrent (caps. I, II i IV)	142.584.381,07	66,06%
Despesa de capital (caps. VI i VII)	73.271.760,36	33,94%
TOTAL	215.856.141,43	100,00%

Comparant, una vegada més, el pressupost de cultura amb el pressupost global dels ajuntaments analitzats, segons aquesta agrupació en despeses corrents i de capital, trobem algunes diferències, que es mostren als gràfics següents:

**Gràfic 6 Distribució de la despesa en cultura
Municipis de la província de Barcelona 2008**

**Gràfic 7 Distribució de la despesa corrent i de capital
dels ajuntaments. Municipis de la província de
Barcelona 2008**

Nota: En la despesa global de l'ajuntament s'ha prescindit de les despeses financeres per tal de poder comparar les dades amb les dels pressupostos de cultura, on aquestes despeses són inexistents

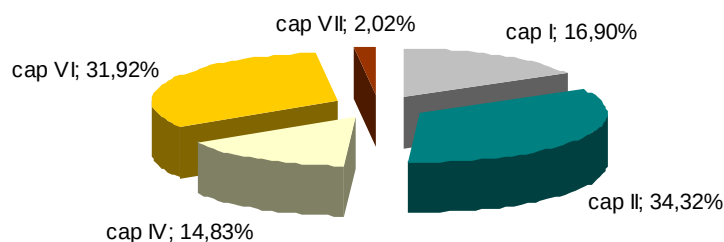
Elaboració pròpia a partir de les dades del SIEM

A grans trets, en tots dos casos són les despeses corrents les que absorbeixen la part més important de la despesa. En el cas de les àrees de cultura, s'hi destinen dues tercers parts dels recursos (pagament de salaris, programació, contractació de serveis etc.), mentre que l'altra tercera part es reserva per les despeses financeres, essencialment inversions i transferències corrents. En el cas dels pressupostos globals dels ajuntaments, el biaix és encara més gran: tres quartes parts de les despeses corresponen a despeses corrents, i una quarta part a despeses financeres.

La diferència es deu, per una banda, al gran esforç inversor que, tal i com veurem més endavant, van realitzar les àrees de cultura l'any 2008. Per una altra banda, el major volum, en termes relatius, del capítol de transferències corrents a les àrees de cultura s'explica pel gran pes que hi tenen, en la major part dels casos, les entitats locals, que reben un volum important de recursos per al seu funcionament.

El gràfic següent mostra la distribució de la despesa en cultura dels municipis de la província segons els capítols de despesa.

Gràfic 8 Esforç municipal en cultura per capítols de la despesa. Any 2008

Nota: En la despesa global de l'ajuntament s'ha prescindit de les despeses financeres per tal de poder comparar les dades amb les dels pressupostos de cultura, on aquestes despeses són inexistents

Elaboració pròpia a partir de les dades del SIEM

Així doncs, trobem que la part més important de la despesa –prop d'un terç– es dedica a les despeses corrents de béns i serveis (cap. II), que és el capítol on s'inclouen les despeses vinculades a la programació d'activitats culturals, des del manteniment dels equipaments fins a la contractació d'un grup d'animació infantil per a la festa major. A diferència d'altres àmbits d'actuació dels ajuntaments, en cultura, les despeses associades al capítol II representen el gruix de l'activitat, i per tant s'hi destina una quantitat molt important dels recursos disponibles.

L'any 2008, a més, es va fer un esforç inversor molt important per part dels ajuntaments: en total, es van invertir més de seixanta vuit milions d'euros, cosa que representa gairebé un terç de la despesa total en cultura, i un creixement del 15% respecte de la inversió de l'any anterior. Les inversions reals (cap. VI) recullen fonamentalment els recursos que es destinen a la construcció o renovació d'equipaments. Caldria tenir dades d'altres anys per saber si aquest creixement de la inversió en cultura és un fet puntual, si bé és fruit d'una dinàmica anterior, o si respon als primers moments de l'actual crisi econòmica, en el qual el sector públic va fer un esforç inversor per compensar la davallada de la inversió privada. Ara bé, contràriament al que succeeix en cultura, la inversió global dels ajuntaments es va reduir un 8% entre els anys 2007 i 2008.

Una gran inversió en equipaments culturals és, en principi, una notícia positiva. Això no obstant, si tenim en compte la reducció de recursos que han experimentat els pressupostos de cultura dels ajuntaments els anys immediatament posteriors a aquest gran esforç inversor, es posen sobre la taula un seguit de preguntes. En primer lloc, és molt probable que algunes d'aquestes obres s'hagin hagut d'aturar abans d'estar acabades, la qual cosa impedeix que aquests nous equipaments iniciïn la seva activitat. En segon lloc, caldrà veure, en els casos que els equipaments s'hagin acabat de construir, si hi ha prou recursos per a posar-los en funcionament, és a dir, si l'ajuntament pot assumir els costos addicionals en personal, serveis, subministraments, assegurances, etc. associats al funcionament d'un nou equipament cultural.

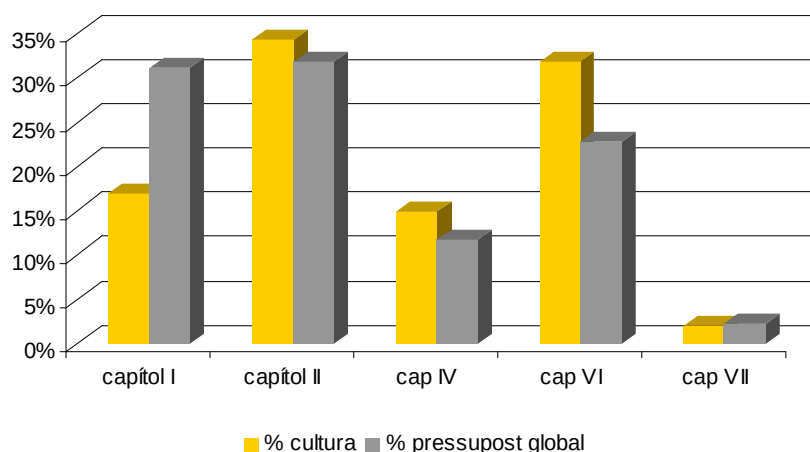
També haurem de parar atenció, en el moment que disposem dels pressupostos consolidats de 2009 i 2010, a la xifra d'inversió, per veure l'impacte real del Fons Estatal d'Inversió Local engegat pel govern central l'any amb l'objectiu de suavitzar els efectes de la crisi al sector de la construcció.

El tercer capítol en volum és el de les remuneracions de personal (capítol I), que representen gairebé un 17% de la despesa de les àrees de cultura dels ajuntaments. Els darrers anys s'està produint a la província de Barcelona un increment d'aquest capítol en relació a la despesa global dels ajuntaments en cultura, que s'acompanya d'una reducció paral·lela dels recursos destinats a les transferències corrents.

Tot plegat s'explica pel que s'ha vingut a anomenar com la professionalització creixent de la cultura: els primers ajuntaments democràtics deixaven una part molt important de la seva programació cultural en mans de les entitats, cosa que es traduïa, al pressupost, en una transferència de recursos considerable (capítol IV); cada vegada més, no obstant, els ajuntaments estan optant per internalitzar aquesta programació, que és assumida per personal propi. Òbviament, aquestes noves dinàmiques d'actuació tenen com a conseqüència un increment de la feina per al personal dels ajuntaments, que ha portat a incrementar les plantilles dels ens locals.

Tot i això, el capítol de personal de les àrees locals de cultura encara és molt inferior, en termes relatius, al del conjunt dels consistoris (vegeu gràfic 6). Mentre, a escala global, es dedica un 28,3% del pressupost a la remuneració de personal, en cultura aquest capítol representa només un 16,9% del pressupost.

Gràfic 9 Distribució percentual de la despesa per capítols (comparació entre el pressupost de cultura i el pressupost global). Municipis de la província de Barcelona, any 2008

En canvi, el capítol II, corresponent a la despesa corrent de béns i serveis, és més elevada en cultura que a la resta d'àrees de l'ajuntament. Tal i com s'ha comentat, és a les partides del capítol II on es concentra el gruix de l'activitat de les àrees de cultura: programació, contractació de serveis, despeses de manteniment d'equipaments, etc.

El capítol IV (transferències corrents) també és més important als pressupostos de cultura que les xifres de despesa globals dels ajuntaments. I és que, tot i la creixent professionalització de la cultura, les entitats ciutadanes encara representen un col·laborador molt important de les àrees de

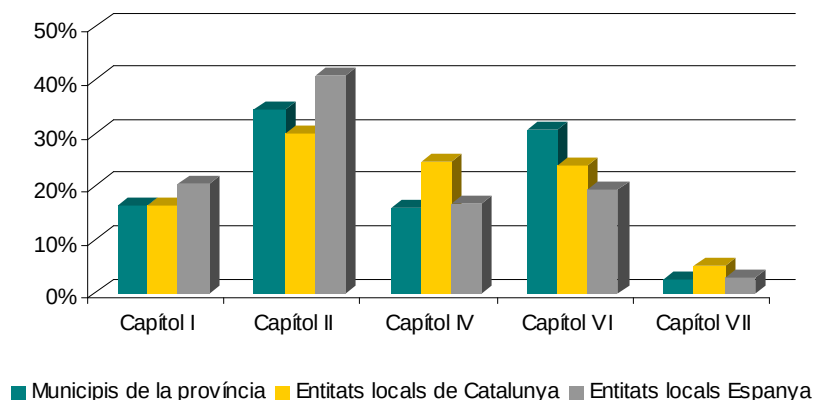
cultura a la majoria dels ajuntaments de la província. Entre d'altres, el capítol IV dels pressupostos recull les transferències a entitats.

Tal i com s'ha comentat anteriorment, crida l'atenció el gran volum de recursos dedicats a les inversions (capítol VI) per les àrees de cultura dels ajuntaments. Aquesta despesa va representar, l'any 2008, un 32% de la despesa en cultura, front al 23% en les xifres de despesa global.

El capítol VII, corresponent a transferències de capital, és gairebé equivalent en els pressupostos de cultura i els globals, en tots dos casos es situa al voltant d'un 2% del volum de despesa global. S'imputen al capítol VII les transferències realitzades a favor d'altres institucions per a què facin inversions. Aquesta partida, molt important a les administracions públiques de nivells superiors, ho és molt poc als municipis, que més aviat són receptors d'aquests fons per part de la resta d'administracions. Aquest 2% de recursos municipals imputats com a capítol VII corresponen, en la major part dels casos, a consorcis, mancomunitats i altres estructures de cooperació intermunicipal. Ara bé, aquest tipus de projectes de col·laboració entre municipis són més aviat escassos, tant en cultura com a la resta d'àrees dels municipis, i amb uns objectius molt concrets. Com a exemples d'estructures de cooperació intermunicipal trobem, per exemple, la mancomunitat de la Vall del Tenes o, més específicament cultural, el Museu de la Torneria de la Vall del Ges.

A continuació posem en relació la distribució de la despesa en cultura dels municipis de la província, amb la de les entitats locals de Catalunya i d'Espanya. Cal tenir en consideració que, en el cas de la província, les dades inclouen únicament la despesa en cultura dels municipis, mentre que a nivell autonòmic i estatal també s'hi compta la de altres ens locals (Diputacions, Consells).

Gràfic 10 Distribució de la despesa en cultura per capítols. Comparació entre els municipis de la Província de Barcelona, i les entitats locals de Catalunya i Espanya. Any 2007

Tal i com mostra el gràfic, la distribució de la despesa en cultura d'ajuntaments i altres ens locals segueix unes tendències similars, tot i que amb algunes diferències remarcables. A nivell espanyol, la importància del capítol II (despesa corrent de béns i serveis) s'aguditza encara més que a la província, arribant a representar prop del 40% de la despesa en cultura, però en canvi el capítol VI (transferències corrents), representa poc més d'un 15%, front al 21% dels ens locals de la província o el 25% en el cas dels municipis i ens locals de Catalunya. Probablement, aquestes diferències es deuen al fet que al conjunt d'Espanya hi ha una menor implicació de les entitats en l'organització les activitats, la qual cosa fa que les transferències corrents a entitats siguin menors,

però en canvi tenen un capítol de despeses en béns i serveis més important. Una despesa tan important en capítol II també podria explicar-se per una major tendència de la resta de comunitats espanyoles a externalitzar la gestió de la cultura, donat que els pagaments d'aquest tipus de serveis es comptabilitzen dins del capítol II. Ara bé, caldria tenir més dades més detallades dels pressupostos per a poder confirmar aquestes hipòtesis.

Tot i que les dades d'inversió (capítol VI) són elevades als tres nivells territorials, només a la província de Barcelona superen el 25% de la despesa en cultura. El capítol de personal és més elevat a fora de Catalunya, i la resta de capítols no presenten diferències significatives.

En resum, a nivell espanyol el gruix de la despesa en cultura el concentren els capítols de despeses corrents de béns i serveis i de personal; tots dos superen la barrera del 20% i sumats representen el 61% de la despesa. Als ens locals catalans, en canvi, el gruix de la despesa es reparteix de manera bastant igualitària entre els capítols II (despeses de béns corrents i serveis), IV (transferències corrents), i VI (inversions reals); tots tres oscilen entre el 20% i el 30% de la despesa i entre els tres concentren gairebé un de cada cinc euros destinat a la cultura per les entitats locals de Catalunya. Tal i com hem vist en pàgines anteriors, la distribució de la despesa en cultura per part de les entitats locals de la província segueix paràmetres molt similars als que s'observen per al conjunt de Catalunya. Les prioritats són, per aquest ordre, les despeses de béns corrents i serveis, les inversions reals i les transferències corrents.

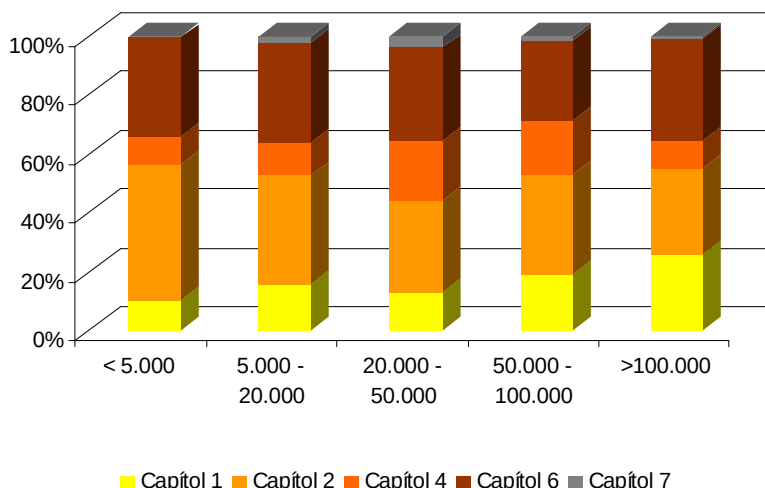
A continuació ens fixarem en la distribució de la despesa en cultura dels municipis de la província de Barcelona en funció de la seva grandària.

Pel que fa a les despeses de personal, tal i com mostra el gràfic 11, són creixents en funció de la grandària del municipi, amb una sola excepció: en la franja dels 20.000 als 50.000 habitants, les despeses de personal són lleugerament inferiors a les de la franja dels 5.000 als 20.000. En general, però, la progressió és clara: els municipis que tenen menys de 5.000 habitants dediquen un 10% del seu pressupost de cultura a salaris, mentre que els que en tenen més de 100.000 hi dediquen més d'una quarta part del pressupost.

Si bé és cert que, sovint, els municipis petits no tenen prou recursos, ni probablement prou activitat cultural, per tenir una persona dedicada exclusivament a la cultura, moltes vegades sí que hi ha un treballador de l'ajuntament que hi dedica una part de la seva jornada laboral, sense que això aparegui reflectit als pressupostos de cultura, donat que, en la major part dels casos, les remuneracions d'aquestes persones s'imputen als comptes globals de l'ajuntament. Per tant, és possible que aquest desequilibri entre les despeses de personal en municipis grans i petits es degui, en part, al fet que als pressupostos de cultura dels municipis petits no apareixen imputades les despeses corresponents a aquests treballadors que tenen altres atribucions a més de les de cultura.

A l'altre extrem trobem els municipis grans (de més de 100.000 habitants), amb una despesa mitjana en personal d'1,5 milions d'euros. Generalment, aquests municipis disposen de tot un equip de treball que coordina i organitza la pràctica totalitat de l'activitat cultural del municipi, en un esforç per professionalitzar-ne la gestió. Els municipis mitjans, per la seva banda, confien una part d'aquesta gestió a les entitats locals, cosa que es reflecteix al pressupost amb un menor volum de recursos destinats a remuneracions de personal propi però una partida de transferències a entitats més elevada.

Gràfic 11 Distribució percentual del pressupost de cultura per capítols en funció de la grandària del municipi. Municipis de la província de Barcelona, any 2008

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal

El capítol de despesa de béns corrents i serveis constitueix el gruix de la despesa per als municipis petits i mitjans (de menys de 100.000 habitants). La seva evolució segons la grandària dels municipis és totalment inversa a les despeses de personal: com més petit és el municipi, més gran és la part de recursos que destina a les despeses de béns corrents i serveis. Així doncs, els més petits (menors de 5.000 habitants) hi van dedicar, l'any 2008, un volum absolut de 1.815.000 euros, un 46% del total dels recursos destinats a la cultura per aquest grup de municipis.

La diversitat i l'exigència creixent d'uns públic cada vegada més format fan que els municipis petits hagin de fer grans esforços per mantenir una oferta cultural satisfactòria per a tothom. Ja no n'hi ha prou amb portar un grup d'havaneres i uns diables per la festa major, sinó que, cada vegada més, l'oferta cultural es segmenta segons les diverses tipologies de públics (segmentació per edats, per interessos, per origen cultural o geogràfic, etc.). Mentre que als municipis grans les despeses que genera aquesta diversificació de l'oferta són compensades per la gran quantitat de públic que atrau cadascuna de les activitats, els ajuntaments petits tenen dificultats per absorbir-les. En termes econòmics, aquest fenomen s'explica en termes de costos marginals decreixents.

El capítol IV, transferències corrents, té un comportament singular: és relativament reduït als extrems (municipis més grans i més petits), i gran en les franges intermitges (de 20.000 a 50.000 habitants i de 50.000 a 100.000 habitants). És en aquests municipis on la participació d'entitats en la gestió i la programació cultural a un nivell professional està més arrelada. Als més petits, en canvi, tot que també es dona una gran participació de les entitats locals, el tipus de relació és més informal, no tan vinculada a subvencions per a l'organització directa d'activitats. I als municipis grans, tal i com s'ha assenyalat en diverses ocasions, es tendeix cada vegada més a assumir la programació des de l'estructura de l'ajuntament o, en el cas d'externalitzar-la es fa a través d'empreses culturals, més que no pas d'entitats locals.

Finalment, el capítol d'inversions reals no mostra un comportament diferenciat segons grandària dels municipis. En tots els casos es situa a nivells considerablement elevats, entorn al 30%

dels pressupostos. Caldrà estar especialment atents a les dades d'inversió dels pressupostos dels propers anys per tal de copsar si aquests nivells són sostenibles.

Una vegada més, cal remarcar que caldrà contrastar les dades presentades en aquest apartat amb les d'anys posteriors per tal de veure si els fenòmens observats responen a fets puntuals o bé a tendències a llarg termini.

Sumari executiu

- Les dades presentades es refereixen als pressupostos de cultura –partida 451- de 256 municipis de la província, que representen un 82,6% dels municipis i un 95% dels habitants de la província (sense tenir en compte la ciutat de Barcelona)
- L'any 2008, els municipis de la província de Barcelona van dedicar més de dos-cents milions d'euros a la promoció i la difusió de la cultura, uns 13 més que l'any anterior. Aquesta suma representa un 5% de la despesa global d'aquests ajuntaments.
- És l'Administració local la que dedica una part més important del pressupost a la cultura –al voltant d'un 5%- mentre que aquesta despesa no arriba a l'1,5% de la despesa total de les Comunitats Autònomes i representa només un 0,5% del pressupost de l'Administració General de l'Estat.
- La despesa total en cultura de les Administracions públiques de l'Estat Espanyol es reparteix de la següent manera: un 55% recau en mans de l'Administració local, un 30% la fan els governs autonòmics, i només un 15% correspon a l'administració general de l'Estat, és a dir, el Ministeri de Cultura.
- El 85% de despesa de les administracions locals en cultura correspon als municipis i el 15% restant és realitzada per les diputacions, consells insulars i altres ens locals.
- A la província de Barcelona el percentatge de recursos dedicats a la cultura al llarg de la darrera dècada supera la mitjana espanyola d'entre mig punt i un punt percentual.
- En termes globals, els municipis de la província van invertir, l'any 2008, una mitjana de 61,6€ en cultura per cada ciutadà o ciutadana, gairebé un 10% més que el 2007, amb una despesa mitjana de 56,3€.
- Des de l'any 2001, la despesa en cultura per habitant realitzada pels municipis de la província de Barcelona ha anat creixent progressivament, passant dels 33€ l'any 2001 als 61,6€ el 2008.
- L'any 2008 es va fer un esforç inversor molt important per part dels ajuntaments: en total, es van invertir més de seixanta vuit milions d'euros, cosa que representa gairebé un terç de la despesa total en cultura, i un creixement del 15% respecte de la inversió de l'any anterior.
- S'està produint una professionalització creixent de la cultura. Cada vegada més, els ajuntaments estan optant per internalitzar la programació, que és assumida per personal propi. Òbviament, aquestes noves dinàmiques d'actuació tenen com a conseqüència un increment les plantilles dels ens locals. Malgrat això, només 16,9% del pressupost de cultura es dedica a personal (28,3% en el conjunt del pressupost municipal).
- Tot i la creixent professionalització de la cultura, les entitats ciutadanes encara representen un col·laborador molt important de les àrees de cultura a la majoria dels ajuntaments de la província, tal com reflecteix el prop del 15% del pressupost destinat a transferències corrents.

Treball realitzat per Ana Burgos i Marga Julià, Programa d'Estudis del Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona.